

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти управління інноваційними ризиками та етапи процесу управління ризиками за сучасних умов розвитку України.

Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты управления инновационными рисками и этапы процесса управления рисками в современных условиях развития Украины.

Annotation. The theoretical aspects of innovative risk management and risk management process steps in the current situation of Ukraine have been considered.

Ключові слова: інновація, ризик, інноваційна діяльність, управління, оцінка.

Україна на сучасному етапі розвитку вирішує питання щодо подолання розриву з економічно розвиненими країнами за рахунок переходу на інноваційний шлях розвитку. Безперечно, це є актуальним для промисловості. Але через високий ризик інноваційною діяльністю займається незначна кількість промислових підприємств. Отже, проблема адекватної оцінки інноваційних ризиків і розробка ефективних заходів з їх запобігання, зниження або компенсації є дуже актуальною.

За умов конкурентної боротьби між підприємствами за залучення інвесторів та поліпшення умов інвестування підприємства повинні постійно підвищувати свою інвестиційну привабливість, прагнучи зберегти та посилити свої конкурентні позиції на ринку, розширювати сфери діяльності, покращувати показники своєї діяльності, тобто довести потенційним інвесторам, що це підприємство більш інвестиційно привабливе порівняно з іншими підприємствами-конкурентами та інвесторам вигідніше вкласти кошти саме у це підприємство. Через це підприємства змушені весь час займатися пошуком нових ідей, впроваджувати сучасні технології та виготовляти нову продукцію для задоволення зростаючих та змінних потреб споживачів. Але ж упровадження нових технологій та випуск нових товарів супроводжується значними ризиками. Проблемам управління інноваційними ризиками приділяли увагу такі вчені, як: Мединский В. Т., Балабанов І. Г., Гунін В. Н.

Проте деякі питання щодо обґрунтування послідовності дій у процесі уникнення або зниження негативної дії ризиків в інноваційній діяльності підприємств потребують подальшого дослідження та вдосконалення.

Метою даної статті є узагальнення теоретико-методичних положень щодо управління ризиками в умовах реалізації інноваційних проектів на підприємствах.

Інноваційний ризик – це міра можливих збитків, які можуть виникнути у разі вкладення підприємницькою фірмою коштів у виробництво нових товарів, технологій, послуг, що не відразу сприймаються ринком або не знаходять свого споживача взагалі [1].

Класифікація ризиків відіграє велике значення при їх управлінні, тому що дозволяє визначити, до якої групи належить кожен вид ризику, які йому властиві особливості, яку обрати стратегію запобігання даного виду ризику в інноваційній діяльності. У різних ситуаціях для зниження різних видів ризику потрібно обирати такий метод, щоб підвищувалася ефективність інноваційної діяльності, знизився рівень невизначеності та ризику [2].

Під факторами ризику в інноваційній діяльності розуміють такі незаплановані події, які можуть потенційно відбуватися і спричиняти вплив на хід реалізації проекту, або умови, що викликають невизначеність результату ситуації. Найсильнішим фактором ризику є конкуренція [3].

Інноваційний ризик може виникнути у таких ситуаціях: впровадження дешевого методу виробництва товару або відмова від надання послуги порівняно з тими, що вже використовуються; створення нового товару або надання послуги на старому обладнанні; виробництво нового товару або надання послуги із допомогою нової техніки і технології [2].

Управління ризиком – процес вибору альтернативних рішень на підставі результатів оцінки ризику та в разі необхідності вибору і впровадження засобів управління (контролю), включаючи регуляторні заходи. Управління ризиками здійснюється не задля зниження ризиків, а задля підвищення якості та обґрунтованості стратегічного управлінського рішення.

Увесь процес управління інноваційними ризиками поділяється на певні етапи.

Перший етап постановки цілей управління ризиками характеризується використанням методів аналізу і прогнозування економічної кон'юнктури, виявлення можливостей і потреб підприємства у рамках стратегії і поточних планів його розвитку.

На другому етапі аналізу ризику використовуються методи якісного та кількісного аналізу: методи збору наявної і нової інформації, моделювання діяльності підприємства, статистичні й імовірнісні методи та ін.

На третьому етапі проводиться зіставлення ефективності різних методів впливу на ризик: запобігання ризику,

зниження ризику, прийняття ризику на себе, передачі частини або всього ризику третім особам, що завершується прийняттям рішення про вибір їх оптимального набору.

На завершальному етапі управління ризиками проводиться аналіз ефективності обраних методів впливу на ризик. Результатом даного етапу буде нове знання про ризик, що надає змогу, за необхідності, відкоригувати раніше поставлені цілі управління ризиком.

Таким чином, на кожному з етапів використовуються свої методи управління ризиками. Результати кожного етапу стають вихідними даними для наступних етапів, утворюючи систему прийняття рішень зі зворотним зв'язком. Така система забезпечує максимально ефективне досягнення цілей, оскільки знання, отримані на кожному з етапів, дозволяють коригувати не тільки методи впливу на ризик, але й самі цілі управління ризиками [4].

На сьогодні найбільш розповсюдженими методами кількісного аналізу ризику є: статистичний, метод аналізу доцільності витрат, коригування норми дисконту, коефіцієнтів достовірності, аналіз чутливості критеріїв ефективності, метод сценаріїв, аналіз ймовірного розподілу потоків платежів, метод дерева рішень, експертне оцінювання, метод використання аналогів, метод Монте-Карло.

Кожен з них має свої недоліки, і в практичній діяльності необхідно використовувати кілька різних методів. Звичайно, отримані різними методами результати будуть відрізнятися, але аналіз розходжень між ними дозволить виявити фактори, які враховуються в одних методах і не враховуються в інших, що впливає на точність оцінки і вірогідність отриманих результатів.

Проблема управління інноваційними ризиками є дуже актуальною, особливо в період високорозвинених технологій. Багато іноземних підприємств, незважаючи на великий ризик, займається інноваційною діяльністю, намагаючись стати монополістами, щоб диктувати свої умови на ринку та отримувати надприбутки. В Україні дуже мало підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, що пов'язано із невизначеністю подальшого розвитку країни. Тому необхідно стабілізувати стан розвитку країни, створити сприятливі умови для здійснення інноваційної діяльності, оскільки Україна є дуже привабливою для іноземних інвесторів, для впровадження і здійснення інноваційних процесів у різних сферах діяльності.

Наук. керівн. Ріпка Д. О.

Література: 1. Ісаєва О. В. Концептуальний підхід до рівнів формування економічної дестабілізації та класифікації чинників / Ісаєва О. В. // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 1 (15). 2. Ильяшенко С. Н. Инновационные риски и их классификация / Ильяшенко С. Н. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 4. – С. 93–103. 3. Інноваційний розвиток промисловості України / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. ; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенко. – К. : КНТ, 2006. – 648 с. 4. Вергал К. Ю. Інноваційний розвиток підприємства через інтеграцію стратегічного та інноваційного менеджменту / Вергал К. Ю. // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 1 (15).